

Betalningsbalansen 2014

FM0001

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde	2
A.3	SOS-klassificering	2
A.4	Statistikansvarig	2
A.5	Statistikproducent	2
A.6	Uppgiftsskyldighet	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik	3
A.11	Statistikanvändning	4
A.12	Uppläggning och genomförande	4
A.13	Internationell rapportering	7
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	7
B	Kvalitetsdeklaration	7
B.0	Inledning	7
B.1	Innehåll	7
1.1	Statistiska målstorheter	7
1.1.1	Objekt och population	7
1.1.2	Variabler	7
1.1.3	Statistiska mått	7
1.1.4	Redovisningsgrupper	8
1.1.5	Referenstider	8
1.2.	Fullständighet	8
B.2	Tillförlitlighet	8
2.1	Tillförlitlighet totalt	8
2.2	Osäkerhetskällor	8
2.2.1	Urval	8
2.2.2	Ramtäckning	9
2.2.3	Mätning	9
2.2.4	Svarsbortfall	9
2.2.5	Bearbetning	9
2.2.6	Modellantaganden	9
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	9

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	<i>10</i>
3.1	Frekvens	10
3.2	Framställningstid	10
3.3	Punktlighet	10
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	<i>10</i>
4.1	Jämförbarhet över tiden	10
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	11
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	11
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	<i>11</i>
5.1	Spridningsformer	11
5.2	Presentation	11
5.3	Dokumentation	11
5.4	Tillgång till primärmaterial	11
5.5	Upplysningstjänster	12

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Finansmarknad

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Ämnesövergripande statistik

A.3 SOS-klassificering

Tillhör inte (SOS) Nej

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Sveriges riksbank
Postadress: 103 37 Stockholm
Besöksadress: Brunkebergstorg 11, Stockholm
Kontaktperson: Jyry Hokkanen
Telefon: 08 787 00 00
Telefax: 08 245348
E-post: fornamn.efternamn@riksbank.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Christina Ekblom
Telefon: 08 5069 4000

Telefax
E-post:

08 661 5261
fornamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftslämnarplikt föreligger med stöd av lagen om Sveriges riksbank (1988:1385) 6 kap. 9 §. Mer information finns också i Riksbankens författningssamling (RBFS 2002:4).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

A.8 Gallringsföreskrifter

Särskilda gallringsföreskrifter finns inte på betalningsbalansområdet.

A.9 EU-reglering

- Europaparlamentets och Europarådets förordning (nr 184/2005) om den Europeiska Unionens statistik över betalningsbalansen, export och import av tjänster samt direkta investeringar (OJ L35/23 of 8/02/2005).
- Europeiska centralbankens riktlinje 16 juli 2004 om Europeiska centralbankens (ECB) krav på rapportering av statistik över betalningsbalansen och utlandsställningen samt likviditeten i utländsk valuta. (ECB/2004/15)
(2004/808/EG)

När det gäller insamling och bearbetning av betalningsbalansdata på EU-nivå finns en uppdelning av ansvaret mellan Eurostat och ECB. Eurostat ansvarar för kvartals- och årsvis statistik medan ECB mer fokuserar på kortperiodiska statistikuppgifter.

A.10 Syfte och historik

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder.

Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betalningsbalansen kan delas in i:

- **Bytesbalansen**, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom

t.ex. EU-bidrag och avgifter.

- **Kapitalbalansen**, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- **Den finansiella balansen**, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektors tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven.

Ansvar för betalningsbalansstatistiken har sedan 1947 legat hos Sveriges riksbank. År 2007 fick Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag av Riksbanken att samla in, bearbeta och publicera betalningsbalansstatistiken. Årsvisa tidsserier finns sedan 1950 medan kvartalsvisa uppgifter finns från 1982.

A.11 Statistikanvändning

Betalningsbalansen, utlandsställningen och dess delposter används som underlag för analys av ekonomin på kort och lång sikt. Till exempel:

- som underlag i nationalräkenskaperna när det gäller export av varor och tjänster,
- som underlag för strukturstatistik och för att belysa frågor kring utländskt ägande av inhemska företag (direkta investeringar)
- som underlag för växelkursanalys

Användare är bl.a. Finansdepartementet, Konjunkturinstitutet, Riksbanken, Nationalräkenskaperna, ekonomer, forskare och media.

A.12 Upplägg och genomförande

Riksbanken ansvarar för den svenska betalningsbalansen men uppgifterna samlas in, bearbetas och publiceras av SCB.

Parallellt med betalningsbalansen sammanställs en utlandsställning. När betalningsbalansens källor och metoder beskrivs nedan omfattas också utlandsställningen utan att detta uttryckligen alltid skrivs. I den mån utlandsställningen kräver en särskild beskrivning görs givetvis detta

Bytesbalansen innehåller delposter som uppvisar tydliga säsongsmönster. Några exempel är uppgifterna om varuhandel och resevaluta. I samband med ordinarie kvartalspublicering redovisas därför en säsongrensad bytesbalans. Den programvara SCB använder för säsongrensning av bytesbalansen heter SAS X12 och är utvecklad av Eurostat. Metoden för säsongrensning är ARIMA.

Bytesbalans

Varor

- Varuhandeln med utlandet mäts av SCB. Källorna är "Intrastat" (urvalsundersökning) för handel med andra EU-länder och "Extrastat" (tulldeklarationer) för handel med övriga länder. För mer detaljer, se särskild dokumentation för "Utrikeshandel med varor"
http://www.scb.se/Pages/ProductDocumentations_17842.aspx
Här ingår numera posten merchanting som enligt tidigare manualer redovisades under tjänstebalansen.

Tjänster

De flesta poster inom denna kategori samlas in genom SCB:s kvartalsvisa tjänsteenkät, som avser tjänstehandel och transfereringar gentemot utlandet. Enkäten vänder sig till ca 6100 företag med utlandsaffärer. Enkäten är nedan benämnd "SCB:s tjänsteenkät".

Transporttjänster:

- Sjötransport grundas huvudsakligen på en modell över svenska rederiers omsättning i utrikes sjöfart. För andra aktörer än rederier hämtas data från SCB:s tjänsteenkät.
- Flygtransport baseras dels på en enkät över SAS export och import av tjänster, genomförd av SCB, dels på SCB:s tjänsteenkät. I bytesbalansen redovisas för SAS bara den del av tjänsterna som motsvarar Sveriges ägarandel (3/7).
- Övriga transporter baseras på SCB:s tjänsteenkät.

Resor

- Rese valutastatistiken grundas på SCB:s tjänsteenkät, uppgifter om köp och försäljning av resevalutor (utländska sedlar, svenska sedlar, resecheckar) samt rapporter från kontokortsföretag om kortutnyttjande i Sverige och utlandet.

Övriga tjänster

- Huvudkällan för övriga tjänster är SCB:s tjänsteenkät.
- I posten finansiella tjänster återfinns avgifter och provisioner avseende bank- och förvaltningstjänster m.m. Vid sidan av tjänsteenkäten görs en beräkning av mäklarprovision baserad på omsättningen i handeln med aktier respektive räntebärande värdepapper. Även posten FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) beräknas vid sidan av enkäten.
- Uppgifterna för offentliga tjänster baseras på rapporter från myndigheter m.fl. samt en beräkning av utländska ambassaders omkostnader i Sverige.

Faktorinkomster

Löner

- Källa för löneposten är SCB:s tjänsteenkät.

Kapitalavkastning

- Avkastning på direkta investeringar baseras främst på två olika källor.

Dessa är månadsrapporter från större aktörer samt från direktinvesteringssenkäten. Se direkta investeringar nedan.

- Uppgifter om avkastning på portföljinvesteringar baseras främst på beräkningsmodeller men även på månadsvisa företagsrapporter, se portföljinvesteringar nedan.
- Källorna för räntor på lån m.m. är månadsvisa rapporter från de största bankerna i kombination med beräkningsmodeller för övriga monetära finansinstitut (MFI), SCB:s kvartalsvisa balansstatistik för icke-finansiella företag (BB-BAST) samt månadsvisa företagsrapporter från offentlig sektor samt övriga finansiella företag som inte är MFI.

Löpande transfereringar

- Källa för löpande transfereringar är SCB:s tjänsteenkät.

Kapitalbalans

- Den huvudsakliga källan för kapitalbalansens delposter är SCB:s tjänsteenkät.

Finansiell balans

Huvuddelen av den finansiella balansen samlas in genom löpande månadsrapportering (f.n. ett 30-tal blanketter) från de aktörer som är stora inom respektive område. Vilka som är månadsrapportörer avgörs för varje enskild rapportör.

Direkta investeringar

- Källorna för direkta investeringar utgörs av månadsrapporter från större aktörer samt en årlig urvalsundersökning, direktinvesteringssenkäten.

Portföljinvesteringar

- Källor för portföljinvesteringar är månadsvisa rapporter från mäklare och banker över förmedlade värdepapperstransaktioner och rapporter från andra aktörer som köper och säljer värdepapper direkt med utlandet. Dessutom ingår rapporter från svenska emittenter över emissioner och uppköp gentemot utlandet av egna värdepapper. Även avkastningsposter samlas in i vissa fall. För portföljinvesteringar görs också en årlig totalundersökning där resultatet bland annat används i statistiken över utlandsställningen (CPIS, Coordinated Portfolio Investment Survey).

Finansiella derivat

- Källor är dels en månadsrapport över transaktioner och stockar från de största aktörerna samt SCB:s kvartalsvisa balansstatistik för företagssektorn (BB-BAST). För mer detaljer se särskild dokumentation för "Balansstatistik"

http://www.scb.se/Pages/ProductDocumentations_19191.aspx

Övriga investeringar

- Den främsta källan för övriga investeringar är Riksbankens finansmarknadsstatistik samt månadsrapporter från stora aktörer inom såväl offentlig som finansiell sektor. SCB:s kvartalsvisa balansstatistik är källan till företagssektorn.

Valutareservens transaktionsförändring

- Källa är en månadsrapport från Riksbanken.

För ytterligare information, se dokumentet ”Källor och metoder”
http://www.scb.se/Pages/documentation_219980.aspx

A.13 Internationell rapportering

Betalningsbalansstatistiken rapporteras regelbundet till Europeiska centralbanken (ECB), Eurostat, OECD, Internationella valutafonden (IMF) samt Bank of International settlements (BIS). Rapporteringen sker månads- kvartals- samt årsvis i varierande detaljeringsgrad.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Från och med publiceringen av kvartal 3 2014 presenteras betalningsbalans och utlandsställning enligt IMF:s nya Balance of Payments Manual 6 och OECD:s nya Benchmark Definition 4. Insamlingen anpassades redan fr.o.m. 2013.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Sveriges riksbank (Riksbanken) har sedan lång tid tillbaka tagit fram statistik över Sveriges betalningsbalans. Statistiken är i huvudsak kvartalsstatistik men många uppgifter samlas även in månadsvis. Uppgifterna avser ställningsvärden och transaktioner. Riktlinjer för produktionen är att insamlade data skall kontrolleras så långt som erfordras för att säkerställa att statistiken är tillförlitlig på den aggregerade nivån. Rutinerna i insamlingen och sammanställningen av statistiken t.ex. bortfallshantering, påminnelser, m.m., skall motsvara vedertagen god statistikpraxis.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

Betalningsbalansstatistiken ska täcka Sveriges samtliga reala och finansiella transaktioner med omvärlden. Utlandsställningen mäter Sveriges samlade tillgångar och skulder mot utlandet och är ett mått på landets förmögenhet gentemot omvärlden. Riksbankslagen innebär att samtliga svenskar (privatpersoner och företag) som genomför transaktioner med utlandet kan omfattas av statistikrapportering. I praktiken omfattas dock endast de företag som har betydande transaktioner med utlandet.

1.1.2 Variabler

Transaktion

Ställningsvärde

1.1.3 *Statistiska mått*

Värden anges i ental kronor.

1.1.4 *Redovisningsgrupper*

Tillgångar

Skulder

Period

Instrument

Sektor

Valuta

Löptid

Land

1.1.5 *Referenstider*

Månad, kvartal och år.

1.2. Fullständighet

Den svenska betalningsbalansstatistiken följer de manualer och anvisningar som fastställs av olika internationella organ, främst IMF, ECB och Eurostat. Någon väsentlig avvikelse från de internationella rekommendationerna förekommer inte.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Betalningsbalansen baseras på ett antal olika primärkällor samt beräkningsmodeller. En samlad kvalitetsbedömning är därför svår att göra. Kvaliteten på huvudaggregaten i bytesbalansen får anses vara god. I den finansiella balansen finns delposter som volymmässigt är väldigt omfattande samtidigt som de uppvisar stor volatilitet, främst portföljinvesteringar. Dessa uppgifter produceras med hög frekvens under kort produktionsperiod. Historiskt har det tidvis förekommit betydande revideringar av dessa uppgifter. Tillförlitligheten sjunker ju fler detaljerade nedbrytningar som görs.

2.2 Osäkerhetskällor

Betalningsbalansen består av en mängd olika undersökningar. Det flesta är rapporter som tas in på månadsbasis, med fasta månadsrapportörer. Urvalet är här alltid att de som är stora aktörer inom respektive område skall rapportera. Rapporteringsplikt föreligger enligt Riksbankslagen, och i princip är det inget bortfall alls. Ingen uppräkningslista av uppgifterna förekommer.

Vi har dock en urvalsundersökning på årsbasis som avser ställningsuppgifter angående Direkta investeringar i utlandet och i Sverige. Denna beskrivs under rubrikerna nedan.

2.2.1 *Urval*

Populationen för svenska tillgångar i utlandet är alla företag som har gjort en direktinvestering i utlandet. Populationen för utländska tillgångar i Sverige är alla företag i Sverige som, helt eller delvis, ägs från utlandet. Som urvalsobjekt används kluster av juridiska enheter (företag). I de flesta fall är kluster definierade som koncerner, i övriga fall är kluster intressebolag som bara består av en juridisk enhet.

Populationerna som ligger till grund för undersökningarna har sneda fördelningar, dvs. det finns några få koncerner som står för en stor del av tillgångarna och många koncerner som står för en betydligt mindre del. Urvalsramen stratifieras med avseende på typ av koncern, t.ex. stora aktörer inklusive banker och försäkringsbolag som är månadsrapportörer till SCB för betalningsbalansstatistik, och storlek. De storleksmått som används är i första hand rapporterad direktinvesteringstillgång året innan referensåret, i andra hand eget kapital och i tredje hand aktiekapital. De enligt storleksmåttens största koncernerna totalundersöks och bland övriga väljs slumpmässiga urval. Som observationsobjekt används juridisk enhet. Inom koncernerna observeras en eller flera juridiska enheter beroende på hur ägarförhållandena inom koncernen ser ut.

2.2.2 *Ramtäckning*

Bland de koncerner som ingår i undersökningarna har vissa täckningsbrister kunnat konstateras. Det innebär att koncerner som skall ingå saknas (undertäckning) och koncerner som inte skall ingå finns med (övertäckning). Ett exempel på undertäckning är ett svenskt företag som har förvärvat ett dotterbolag i utlandet före eller under referensåret och som inte har rapporterat detta till SCB. Ett exempel på övertäckning är företag som gått i konkurs eller likviderats.

2.2.3 *Mätning*

För de utvalda företagen insamlades uppgifterna om direktinvesteringstillgångar och dess avkastning med hjälp av ett elektroniskt frågeformulär. Som i alla undersökningar med frågeformulär, kan mätfel förekomma på grund av att en fråga missuppfattats och därmed besvarats felaktigt. Det är rimligt att anta att kvaliteten av svenska tillgångar i utlandet är sämre jämfört med kvaliteten på motsvarande resultat för utländska tillgångar i Sverige. Detta antagande grundar sig på att mängden av uppgifter som krävs för att sammanställa resultaten är betydligt större för den förstnämnda undersökningen. För utländska tillgångar i Sverige kan kontroll av uppgifterna göras mot den årsredovisning som företagen ombuds skicka in tillsammans med enkätsvaret.

2.2.4 *Svarsbortfall*

Svarsfrekvensen i undersökningen om direktinvesteringar håller sig runt 90 %.

2.2.5 *Bearbetning*

Insamlade uppgifter genomgick granskning och, vid behov, korrigering. Vissa uppgiftslämnare kontaktades för kontroll/komplettering/ändring av oklara uppgifter. Ytterligare validitetskontroller genomfördes därefter maskinellt och manuellt

2.2.6 *Modellantaganden*

Se beskrivning under respektive post i stycket A.12 Upplägg och genomförande.

2.3 **Redovisning av osäkerhetsmått**

Ett generellt osäkerhetsmått i betalningsbalansen är den s.k. restposten som uppstår då bytesbalans och kapitalbalans, inte är lika med finansiell balans. För att få bytes-, kapital- och finansiell balans att summera till noll redovisas då för varje period en restpost, som även publiceras.

För Direktinvesteringenkäten gäller:

Medelfel skattas för samtliga resultat. Medelfelen beskriver den osäkerhet i skattningarna som beror på att undersökningarna baseras på slumpmässiga urval. I den publicerade rapporten redovisas skattat medelfel och konfidensintervall för totala tillgångar och avkastning (populations-skattningar).

I vissa delmängder av populationen t.ex. vissa branschgrupper eller skattningar för länder eller landgrupper är osäkerheten större. Om osäkerheten bedöms vara för stor redovisas inte skattningen. Detta gäller främst redovisning av skattningar på enskilda länder.

B.3 **Aktualitet**

3.1 **Frekvens**

Statistik produceras och rapporteras månads-, kvartals- och årsvis. Publicering nationellt sker kvartals- och årsvis.

3.2 **Framställningstid**

Betalningsbalansen samlas in, sammanställs och levereras till olika intressenter månads-, kvartals- och årsvis. Uppgifterna ska vara SCB tillhanda senast den 15:e i månaden efter referensperiodens slut. I vissa delundersökningar förekommer längre svarstider.

Framställningstiden på SCB är normalt cirka 20 dagar. För vissa undersökningar kan den tiden vara mellan 2-5 månader. För de undersökningar som inte är färdigställda vid den första publiceringen av statistiken görs ett antal skattningar.

3.3 **Punktlighet**

Leveranser och publicering har med något enstaka undantag följt uppgjorda tidsplaner.

B.4 **Jämförbarhet och sammanvändbarhet**

4.1 **Jämförbarhet över tiden**

Betalningsbalansstatistiken följer de rekommendationer för statistiken som IMF

ger ut i "Balance of Payments Manual" (BPM6). Nuvarande version av IMF:s manual är den sjätte i ordningen och statistiken publicerades för första gången enligt BPM6 i Sverige december 2014. I samband med detta ändrades också definitionen av ett flertal poster i betalningsbalansstatistiken. Insamlingen ändrades fr.o.m. 2013 och så långt möjligt och relevant gjordes också en sammanlänkning av data mellan perioden före och efter januari 2013. Dock kvarstår en del tidsseriebrott som inte har varit möjliga att överbrygga. Sveriges medlemskap i EU har också inneburit vissa speciella krav på statistiken som inte kan jämföras med statistik från tiden före EU-inträdet.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Betalningsbalansstatistiken har mycket god följsamhet mot de internationella rekommendationerna.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Statistiken kan bland annat användas i kombination med statistik över varuhandeln för att se underliggande varugrupper och geografisk fördelning.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiska centralbyrån producerar och publicerar Sveriges betalningsbalans och utlandsställningen på uppdrag av Sveriges riksbank sedan september 2007. Statistik rörande betalningsbalansen finns tillgänglig på SCB:s webbplats under ämnesområde Finansmarknad, statistikområde Ämnesövergripande statistik. Samtliga delar av betalningsbalans och utlandsställning finns tillgängliga i Sveriges Statistiska Databaser (SSD).

Därutöver skickas statistikleveranser till:

- European Central Bank (ECB)
- Eurostat
- International Monetary Fund (IMF)
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)
- Bank for International Settlements (BIS)
- Sveriges riksbank, som publicerar s.k. SDDS-statistik (Special Data Dissemination Standard)

5.2 Presentation

Betalningsbalansen publiceras i SSD kvartalsvis. Publikationen som innehåller korta textkommentarer kring de mest centrala posterna i statistiken publiceras kvartal 4 varje år. Kommentarererna är till övervägande del deskriptiva och syftar till att lyfta fram intressanta företeelser som påverkar statistiken. Därutöver finns ett fåtal äldre tidsserier publicerade i Excel.

5.3 Dokumentation

Framtagandet och designen av Betalningsbalansen finns dokumenterad i dokumentet Källor och metoder och dess kvalitet finns sammanfattad i dokumentet Beskriv-

ning av statistiken. Samtliga dokumentationer finns tillgängliga på www.scb.se.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primäruppgifterna är skyddade av sekretesslagen (se punkt A.7 ovan). Specialbearbetningar kan göras av SCB på beställning mot ersättning enligt fastställd taxa.

5.5 Upplysningstjänster

Kontaktpersoner beträffande statistiken
Lizette Tegbring SCB ES/BFM tel. 08 5069 4687
e-post: fornamn.efternamn@scb.se